

KLASSZIKUS ÉRTÉKEK MŰVÉSZI MINŐSÉGBEN

Solymosi-Tari Emőke élményteremtésről, katarziszról és kulturális misszióról

Solymosi-Tari Emőke

Folyamatos megújulás, kompromisszumok nélküli igényesség, töretlen lendület és összművészetiség. Mindez elmaradhatatlan jellemzője a Magyar Művészeti Akadémia és a Szent István Filharmonikusok közös rendezésű családi előadás-sorozatának, a Pastorale-nak, amely közel három évtizede járul hozzá a kulturális értékek több generációt is megszólító, innovatív módon való közvetítéséhez. A kezdetekről, a siker „kulcsáról” és a jövőbeli programokról [Solymosi-Tari Emőke](#) Széchenyi-díjas zenetörténészt, a sorozat szerkesztő-műsorvezetőjét, az MMA rendes tagját kérdeztük.

– A „Zene, tánc, kép – élmény, ismeret, öröm!” - mottó fémjelzi az MMA és a Szent István Filharmonikusok közös rendezésű Pastorale-sorozatát, amely 1997 óta kínál magas színvonalon összművészeti előadásokat az egész családnak. Hogyan kezdődött a zenekarral a kapcsolat, miként indult a sorozat?

– [Záborszky Kálmán](#) Kossuth-díjas karmesterrel, a zenekar művészeti vezetőjével harminc éve dolgozunk együtt. A Szent István Király Zeneművészeti Szakgimnáziumban (akkor még Szakközépiskolában), az ő igazgatósága alatt, 1995-ben kezdtem el zeneirodalmat tanítani, ami régi vágyam volt. Kálmánt már korábban is ismertem, ugyanis 7-8 éven át zenei szakújságíróként dolgoztam: először az Esti Hírlapnál, kritikák szerzőjeként, majd a Népszabadságnál, ahol rendszeresen készítettem híres muzsikussal interjút, többek közt vele is. A tanításért – minden szakmai sikerem ellenére – feladtam a szakújságírói pályát. Két évvel később a Pastorale-sorozat szerkesztő-műsorvezetője lettem. Ennek az az előzménye, hogy egy tanár

kollégám felkért egy előre megszerkesztett, számos rövid műből álló zongorakoncert vezetésére. Sok munkát fektettem abba, hogy a darabokat egy logikus ívre fűzzem fel és a műsorvezetés még izgalmasabbá tegye a koncertet. Kálmán meghallgatta az eredményt, és gondolom, ennek volt köszönhető, hogy amikor nem sokkal később elhatározta egy családi koncertsorozat elindítását, engem kért fel a szerkesztésre és műsorvezetésre. Nem hagyományos koncertsorozatban gondolkodott: összművészeti programokat képzelt el. Engem pedig éppen a társművészetek bekapcsolása ihletett meg. A programoknak része lett a zenén túl filmbejátszás, tánc, színészi, cirkuszi és bábprodukció, de képzőművészeti alkotások, művészi fotók, épületek kivetítése is. A hétéves kortól ajánlott, tematikus családi sorozat immár 28. esztendeje zajlik töretlenül. A programoknak kezdetben a Zuglói Zeneház adott otthont, majd a sorozat 2016-ban az MMA jóvoltából az ország egyik legrangosabb kulturális helyszínére, a Pesti Vigadó Dísztermébe költözhetett. A kezdetek óta már közel 300 előadásunk volt, melyeken nagyságrendileg 90-100 ezer néző vett részt minden korosztályból. A Covid-éra alatt sem álltunk le: koncertfilmeket készítettünk, szintén a társművészetek bevonásával.

Solymosi-Tari Emőke és Szathmáry Melinda

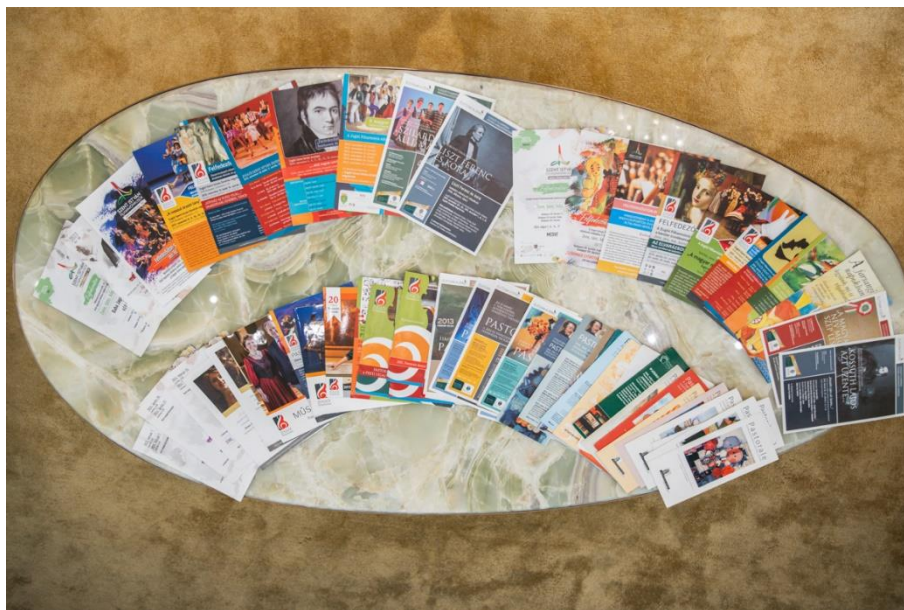
– *Honnan kapta a sorozat a címét?*

A „Pastorale” eredetileg csupán az első, a természethez kapcsolódó műveket felölelő évad címe volt, ami rögtön „branddé” vált, ezért többen javasolták, hogy ne változtassunk rajta a következő években sem.

– *Ha röviden megfogalmazná a sorozat elsődleges misszióját, célját, az miként hangzana?*

– Talán így: tegyük lehetővé a magas művészeti értékekkel, remekművekkel való oldott találkozást, adjunk kulcsot a művészeti alkotások megértéséhez, átérzéséhez, és ami a legfontosabb: ajándékozzuk meg a közönséget a belső világát is megérintő közös élménnyel, hiszen ez segít még inkább összekovácsolni a családokat.

E nemes célok megvalósításban kik az állandó vagy visszatérő szövetségesei, partnerei a zenekaron és annak művészeti vezetőjén túl? A tematikát, valamint azt, hogy pontosan milyen zenék, képek, filmbejátszások stb. legyenek, általában magam találom ki. Természetesen konzultálok a fellépő művészekkel is, olykor szakemberek segítségét, tanácsát is kérem, emellett van egy igazi támogatóm Záborszky Kálmán személyében. Ő a legelső, akivel megosztom az ötleteimet, s aki maximális bizalmat szavazott nekem már 1997-ben is. Ez pedig az egyik legnagyobb muníció. Előállhatok akár rendhagyó ötletekkel is – pl. volt, hogy Indonézia táncait, zenéit mutattuk be indonéz közreműködőkkel –, ezeket is elfogadja, s elhiszi, hogy a merésznek tűnő műsortervet is jól meg fogjuk valósítani. A sorozat állandó főszereplője a Szent István Filharmonikusok, az előadandó művek hangszerelésétől függően sokszor igen nagy létszámban. A gyerekeknek ez már önmagában hatalmas élmény, a nagyzenekar látványa, hangzása lenyűgözi őket. A karmesterek is kulcsszereplői a produkciónak: Záborszky Kálmán mellett a zenekar másik két karmestere Horváth Gábor és Ménesi Gergely. Nagy öröm, hogy dirigáltak a sorozatban olyan nagyszerű művészek, mint például [Kovács János](#) és [Vashegyi György](#), vagy a már fiatalon világszerte ünnepeelt Káli Gábor. A közel három évtizednyi program neves szólistái közül most csak néhány név példaként: Várjon Dénes, Balog József, Berecz Mihály zongoraművészek, Várdai István, Devich Gergely csellóművészek, Kolonits Klára, Lukács Gyöngyi, Haja Zsolt, Szüle Tamás énekművészek, [Sebestyén Márta](#), [Petrás Mária](#) népdalénekesek, [Berecz András](#) mesemondó. Számos együttest hívtunk meg, például a Szent Efrém Férfikart, a Muzsikás, a Vujicsics, a Söndörgő Együtteseket, de például a Company Canario Historikus Táncegyüttest és a Timár Táncegyüttest is. A programok visszatérő vendégszereplői a Magyar Táncművészeti Egyetem ifjú művészei. Az MTE fontos partnerünk; gyakran kifejezetten számunkra készítenek az adott programhoz illeszkedő koreográfiát.

– *Hogyan válhatott a sorozat rövid időn belül ennyire ismertté és népszerűvé széles körben?*

– A '90-es évek második felében a Pastorale abszolút kuriózumnak és innovatív kezdeményezésnek számított, ugyanis előttünk senki sem csinált ehhez hasonló Magyarországon. A Zuglói Zeneház mellett sokáig az Állatkert Japánkertjében, szabadtéren is zajlottak előadások. Mindegyik előadás kifejező címet kapott, mint pl. *Tűz és fény, avagy a „káprázatos” koncert – Napfelkelte és tűzijáték zenében, táncban, filmen.* Vagy: *Meglepetés-szimfónia, avagy humor és váratlan fordulat a zenében és a balettben.* Vagy: *„Szomszédolás” Bartók nyomában – Magyar, szlovák és román népzene és néptánc.* Kezdetektől fogva az értékelvűség, az összművészetiség, a tematikus egységre építés, a kutatómunkán alapuló, igényes narráció jellemezte a sorozatot. A Pastorale mindig több generációhoz szólt egyszerre, és olyan kísérletnek bizonyult, melyet rendkívül pozitívan fogadtak. Egy-egy szezonban négy új produkció készül – mindegyikből két előadás van: szombaton és vasárnap – melyek között megtalálható az opera (általában mesélővel), illetve különböző tematikus koncertek vagy táncprodukciók, továbbá szinte minden évben van egy nagyszabású népzene-és néptáncprogramunk is. Így garantált a változatosság, a műfaji sokszínűség. Vallom, hogy akkor lesz valami eredményes, ha beletesszük a kellő intenzitású munkát, és mellette merjük használni a fantáziánkat is – ezért is kísérletezem új ötletekkel. A műsorvezetői szöveget előre megírom: úgy érzem, megtisztetem a közönséget azzal, hogy a mondandómat gondosan előkészítem.

– Többször idézte Freund Tamást, aki szerint nemcsak mindennapos testnevelésre van az embernek szüksége, hanem mindennapos katarzisa is. Ezt a művészeti nevelés adja meg, ami akkor a leghatékonyabb, ha az ember aktív részese az értékteremtésnek.

– Annak idején nagy hatással volt rám Leonard Bernstein televíziós sorozata, a *Hangversenyek fiataloknak*, amelyben a mester maga vezényelt, zongorázott és közben mesélt az általa bemutatott darabokról. Meggyőződésem, hogy van, amit csak a művészet tud elmondani nekünk a világról, s eközben gazdagodik az érzelmvilágunk és fejlődik a szépérzékünk is. Sorozatunk jellege mégsem „ismeretterjesztő”, hanem inkább élményközpontú. Mindig olyan programot szerettem volna összeállítani, ami különböző korosztályokhoz szól, sőt a szakemberek számára is képes újat adni. S milyen szép az, hogy az előadáson a családtagok közösen élnek át felemelő művészeti élményeket, s ezekre a lelkük egyszerre rezonál!

– Az előbb elhangzottakhoz szorosan kapcsolódik egy másik „kulturmissziós” kezdeményezésük is a Szent István Filharmonikusokkal, a *Felfedezőúton*, amely 2011-es indulása óta közel 430 előadással és nagyságrendileg 120.000 nézővel-hallgatóval büszkélkedhet. Ennek kezdeményezője szintén Záborszky Kálmán, Ön pedig szerkesztő-műsorvezetője e kifejezetten fiataloknak szóló, komplex, összművészeti sorozatnak.

– Szívügyemnek tekintem a Felfedezőúton-t, amelynek elsődleges célja, hogy szociokulturális háttértől függetlenül, rendszeresen, magas minőségben és térítésmentesen nyújtsunk értékes művészeti programokat az 5-18 éves gyerekeknek, fiataloknak. Mindezt tanítási időben tesszük, szervezett csoportoknak. A sorozat alapkonceptiója Kodály Zoltán zenei-művészeti nevelési filozófiájára épül: „A zenének civilizációteremtő küldetése van: hozzájárul egy esztétikailag és erkölcsileg magasabbrendű világ felépítéséhez.” „Az irodalom és művészet ... a »teljes emberré válás« nélkülözhetetlen feltétele, alapja, tápláléka.” A célközönséget korcsoportok szerint ketté bontottuk: ösztől a 10-18 éves diákoknak (felső tagozatos általános iskolások és gimnazisták, a „kamaszok”) szóló 50 perces programokat szervezünk, mindig új tematikával. Az előadásoknak feszesnek, változatosnak és logikusan felépítettnek kell lenniük, hiszen e korosztályt a legnehezebb tartósan lekötöni. Tavasszal az 5-10 éveseket (nagycsoportos óvodások és alsó tagozatos iskolások) várjuk, akik szintén minden évben új előadást kapnak 45 percben, melynek során gyakran

meg is énekeltejük őket. Mindkét korosztály esetében az értékközpontúság, a magas minőség és az összművészeti jelleg a meghatározó, a Pastorale-hoz hasonlóan. Az előadásokon fokozza az élményt a komolyzene mellett a tánc, a film, az irodalom, továbbá a cirkuszművészet, de vetített formában a képzőművészet és az építészet is. A programokat hosszú éveken át a kiváló akusztikai adottságú és magas szinten felszerelt Zuglói Zeneházban tartottuk, emellett 2022-től két újabb helyszínen, a XV. kerületi Hubay Jenő Zeneiskolában és a XVI. kerületi Erzsébetligeti Színházban is bemutatjuk. Idén ősztől már négy kerületben zajlanak az előadások. Az utóbbi években volt olyan produkciónk, melyet néhány hét alatt huszonkilencszer kellett előadnunk, hogy minden jelentkező csoport megnézhesse.

– *Visszakanyorodva a Pastorale-hoz, mit hallhat-láthat a közönség ebben az évben?*

– Februárban olyan zenei alkotások szerepeltek a programban, amelyek a görög mitológia alakjait – például a csodálatos énekével és hangszerjátékával a halált is legyőző Orfeuszt – jelenítették meg. A közönségnek különleges vizuális élményben is része lehetett Marosi Eszter építész, az MMA volt ösztöndíjasa, egy készülő, komplex művészeti könyvsorozat szerzője 300 kollázsának köszönhetően, melyek a művészettörténet évszázadaiból számos remekművet – festményeket, szobrokat – mutattak be. A zenei program hatalmas apparátuson szólalt meg, a nagyzenekart, Kálnay Zsófia szopránt és a Szent István Király Oratóriumkórust Ménesi Gergely vezényelte.

Áprilisban Rossini *Hamupipőke* című operájának legszebb részletei csendülnek fel kiváló énekesek előadásában, Gémes Katalin operaénekes és énektanár érzékeny, mindig a zenét előtérbe helyező rendezésében, Horváth Gábor vezényletével. A kezdetektől kb. negyven operaelőadásunk volt eddig: számos Mozart-, Donizetti-, Rossini-mű hangzott el, de a modernebb művek is teret kapnak: pl. Ránki György, Farkas Ferenc operái. A későromantikus Humperdinck operája, a *Jancsi és Juliska* is szerepelt a sorozatban, mint ahogyan például Kacsóh Pongrácz *János vitéz* című daljátéka is. A *Hamupipőke* lesz a 21. operaprodukciónk, ismét két előadással. Májusban folytatódik a kiemelkedő művésztanárokat és tanítványaikat bemutató koncertek sora. Ezúttal a zenei berkekben fogalomnak számító Belák Erzsébet zongoraművész-tanár és Junior Prima díjas, immár nemzetközi hírű tanítványai: Balog Alexandra, Berecz Mihály, Kiss Péter, Lajkó István és Szalai Molly lesznek a vendégeink, de játszani fog egy jelenlegi tanítvány, a mindössze

tizenhárom éves, de már nemzetközi versenygyőztes Váray Domonkos is. A program első felidejében kétféle zongorázás, négykezes és szóló darabokat hallhatunk, beszélgetésekkel és vetítéssel kísérvé, míg a második részben zongoraversenyek tételeit játsszák majd nagyzenekari kísérettel, Tassonyi Zsolt vezényletével, aki maga is Belák Erzsébet tanítványa volt. Végül június második felében Joseph Haydn nagyszabású alkotását, *Az évszakok* című oratóriumot vesszük közelebb a közönséghez. A 70 éve megalakult Szent István Filharmonikusokhoz ezúttal három nagyszerű énekes szólólista, Gábor Audrey, Komáromi Márton és Melkovics Zoltán, valamint a régizene egyik legkiválóbb előadó együttese, a Purcell Kórus csatlakozik. Beszélgetőtársam és a produkció karmestere a Purcell Kórus és az Orfeo Zenekar alapítója és vezetője, a Nemzeti Filharmonikusok főzeneigazgatója, valamint a Haydneum – Magyar Régizenei Központ művészeti igazgatója, a Kossuth-díjas Vashegyi György lesz, aki már másodszor vezényel a sorozatban.

Szathmáry Melinda

Fotó: Nyirő Simon, Szathmáry Melinda